

ENDONEZYA ÜLKE RAPORU

Hazırlayan: Zeynep KARAOSMANOĞLU

2020

İçindekiler

TÜRKİYE-ENDONEZYA DEMİR VE DEMİR DIŞI METALLER SEKTÖRÜ İTHALATI	4
TÜRKİYE’NİN ENDONEZYA’YA YÖNELİK DEMİR VE DEMİR DIŞI METALLER SEKTÖRÜ İHRACATI.....	13
OAİB ENDONEZYA’YA YÖNELİK DEMİR VE DEMİR DIŞI METALLER SEKTÖRÜ İHRACATI	15
ENDONEZYA GENEL BİLGİLER	16
GENEL EKONOMİK DURUM	17
• Ekonomik Yapı	18
• Ekonomik Performans	18
GENEL SEKTÖREL BİLGİLER	19
• Tarım.....	19
• Sanayi	19
• Madencilik	19
• Enerji.....	20
DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE VERGİLER	20
• Dış Ticaret Politikası.....	20
• Tarife Dışı Engeller.....	21
• İthalat Lisansı.....	22
• İthalat Belgeleri	22
• Diğer Engeller	22
• Ürün Standartları ile İlgili Uygulamalar	22
DIŞ TİCARET	23
• Endonezya’nın İhracatında Başlıca Ürünler.....	23
• Endonezya’nın İthalatında Başlıca Ürünler	24
• Endonezya’nın İhracat Yaptığı Önemli Ülkeler	25
• Endonezya’nın İthalat Yaptığı Başlıca Ülkeler	26
PAZAR İLE İLGİLİ BİLGİLER.....	27
• Fikri, Ticari, Sınai Mülkiyet Hakları	27
• Dağıtım Kanalları	27
• Reklam ve Promosyon	27
• Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler	28

• Satış Sonrası Hizmetler	28
• Kamu ihaleleri.....	28
TÜRKİYE İLE TİCARET	29
• Türkiye-Endonezya Dış Ticareti	29
• Endonezya'ya İhracatımızda Başlıca Ürünler	30
• Endonezya'dan İthalatımızda Başlıca Ürünler	31
• İki Ülke Arasında Ticaretin Altyapısını Oluşturan Anlaşma ve Protokoller	32
• İhracat Potansiyeli Olan Başlıca Sektörler	33
• Türkiye-Endonezya Yatırım İlişkileri	33
• İki Ülke Arasında Ticaretle Karşılaşılan Sorunlar	33
• İki Ülke Arasındaki Müteahhitlik İlişkileri	35
• İş Konseyi	35
GENEL ÜLKE DEĞERLENDİRMESİ	36
PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR	36
• Ticareti Etkileyen Kültürel Faktörler	36
• Pasaport ve Vize Uygulaması.....	37

TÜRKİYE-ENDONEZYA DEMİR VE DEMİR DIŞI METALLER SEKTÖRÜ İTHALATI

Endonezya'nın 2018 yılında demir çelik, bakır ve alüminyum sektörü toplam ithalatı %27 artarak 25,3 milyar Dolar'a yükselmiştir. Demir ve demir dışı metaller sektöründe en çok ithalat yaptığı ürün grubu 10,2 milyar dolar ile "demir-çelik" olup, ikinci sırada 3,9 milyar Dolar ile "demir çelikten eşya" yer almaktadır. Söz konusu ürünlerde Türkiye'den ithalatı ise sırasıyla demir-çelikte 4,8 milyon dolar ve demir-çelikten eşya 2,5 milyon Dolar'dır.

Tablo 13: Türkiye –Endonezya İthalat Verileri

1.000 Dolar

GTİP	Ürün Grubu	Endonezya'nın Türkiye'den İthalatı		Türkiye'nin Dünyaya İhracatı		Endonezya'nın Dünyadan İthalatı	
		2017	2018	2017	2018	2017	2018
'72	Demir Çelik	30.568	4.790	8.230.403	11.546.435	7.985.190	10.246.716
'73	Demir Çelikten Eşya	1.883	2.487	5.598.990	6.533.980	2.627.631	3.887.604
'76	Alüminyum	138	403	2.512.216	2.995.017	1.874.479	2.172.792
'74	Bakır	737	377	1.441.589	1.793.304	1.399.598	1.454.355
	TOPLAM	33.326	8.057	27.335.993	34.191.037	19.788.606	25.276.218

Kaynak: Trademap

TÜİK verilerine göre ise Endonezya'nın 2018 yılında Türkiye'den demir çelik, bakır ve alüminyum sektörü toplam ithalatı 9,8 milyon Dolar olmuştur. 2019 yılında ise %8 azalarak 8,9 milyar Dolar'a gerilemiştir.

Tablo 14: Türkiye'nin Endonezya'ya Demir ve Demir Dışı Metaller İhracatı

1.000 USD

Mal Grubu	2018	2019	2017/2018 Değişim(%)	2018 Pay(%)
Demir Çelikten Eşya	7.446	7.489	57,75%	100
Demir Çelik	1.822	1.196	-3435,78%	15,97009
Alüminyum	472	157	-6673,73%	2,096408
Bakır	57	106	8596,49%	1,415409
Toplam	9.798	8.948	-867,52%	119,4819

Kaynak: TÜİK

a) Endonezya'nın Demir-Çelik İthalatı (72. Fası)

Endonezya 2018 yılında demir çelik sektöründe 2017 yılına göre %28 oranında artışla toplam 10,2 milyar Dolar değerinde ithalat gerçekleştirmiş olup, söz konusu ithalatın yaklaşık %79'unu aşağıdaki tabloda yer alan ilk 10 ülkeden yapmıştır. Türkiye, ithalat yaptığı ülkeler sıralamasında 39. sırada yer almış ve demir çelik sektöründe 2018 yılında 4,8 milyon dolar ihracat gerçekleştirerek 2017 yılına göre yaklaşık %84 oranında düşüş göstermiştir.

Tablo 15: Endonezya'nın Demir-Çelik İthalatı

1.000 USD

Endonezya'nın İthalat Yaptığı Ülkeler	2016	2017	2018	2017/2018 Degisim(%)	2018 Pay(%)
Toplam	6.180.059	7.985.190	10.246.716	28,32	100,00%
Çin	2.099.248	1.969.594	2.169.071	10,13	21,17%
Japonya	1.445.412	1.642.447	1.867.583	13,71	18,23%
Kore	694.238	921.172	854.360	-7,25	8,34%
G.Afrika	25.483	117.688	702.859	497,22	6,86%
Rusya	268.049	436.942	537.613	23,04	5,25%
Viet Nam	340.304	448.200	536.444	19,69	5,24%
Hindistan	203.840	561.755	401.978	-28,44	3,92%
Taipei	236.440	316.600	364.286	15,06	3,56%
Malezya	158.239	176.580	355.110	101,10	3,47%
Singapur	154.684	213.106	282.092	32,37	2,75%
Türkiye (39.sıra)	4.692	30.568	4.790	-84,33	0,05%

Kaynak: Trademap

Endonezya'nın Demir Çelik Grubu İthalatında Alt Kırılımlar

Demir çelik grubunda toplam 10,2 milyar Dolar ithalat gerçekleştiren Endonezya'nın söz konusu ithalatının %80'inini 7207, '7225, 7202, 7204, 7208, 7210, 7209, 7219 GTİP'leri oluşturmaktadır.

Tablo 16: Endonezya'nın Demir Çelik Grubu İthalatında Alt Kırılımlar

1.000 USD

GTİP	GTİP Açıklaması	2017	2018	2017/2018 Degisim(%)	2018 Pay(%)
	Toplam	7.985.190	10.246.716	28,32	100,00
'7207	Demir veya alaşımsız çelikten yarı mamul ürünler	1.810.894	1.953.972	7,90	19,07
'7225	Paslanmaz çelikten, = 600 mm genişliğinde yassı haddelenmiş ürünler, sıcak haddelenmiş ...	1.014.392	1.491.596	47,04	14,56
'7202	Ferro alaşımlar	337.860	1.062.769	214,56	10,37

'7204	Demirli atıklar ve hurdalar; demir veya çelik hurda külçelerinin yeniden eritilmesi (cüruf, kireç ve ...	561.387	932.516	66,11	9,10
'7208	Demir veya alaşımsız çelikten yassı haddelenmiş ürünler, genişlik> = 600 mm, sıcak haddelenmiş, kaplanmamış, ...	806.113	859.901	6,67	8,39
'7210	Demir veya alaşımsız çelikten yassı haddelenmiş ürünler, genişliği> = 600 mm, sıcak haddelenmiş veya soğuk haddelenmiş ...	681.084	653.410	-4,06	6,38
'7209	Demir veya alaşımsız çelikten yassı haddelenmiş ürünler, genişlik> = 600 mm, soğuk haddelenmiş "soğuk indirgenmiş", ...	546.851	575.484	5,24	5,62
'7219	Paslanmaz çelik yassı haddelenmiş ürünler, genişlik> = 600 mm, sıcak haddelenmiş veya soğuk haddelenmiş ...	396.775	492.672	24,17	4,81
'7228	Alaşımlı çelikten paslanmaz çelikten diğer çubuklar ve çubuklar, alaşımın açıları, şekilleri ve bölümleri ...	322.130	434.442	34,87	4,24
'7227	Paslanmaz, sıcak haddelenmiş, düzensiz sarılmış bobinlerde alaşımlı çelik çubuklar ve çubuklar	347.941	380.105	9,24	3,71
'7212	Demir veya alaşımsız çelikten, <600 mm genişliğinde yassı haddelenmiş ürünler, sıcak haddelenmiş veya soğuk haddelenmiş ...	271.364	306.281	12,87	2,99
'7214	Demir veya alaşımsız çelik çubuklar ve çubuklar, dövme, sıcak haddelenmiş, sıcak çekilmiş ...	110.667	128.559	16,17	1,25
'7216	Demir veya alaşımsız çeliğin açıları, şekilleri ve bölümleri,	66.157	122.916	85,79	1,20
'7213	Demir veya alaşımsız çelik çubuklar ve çubuklar, sıcak haddelenmiş, düzensiz sarılmış bobinlerde	69.412	114.622	65,13	1,12
'7217	Demir veya alaşımsız çelik tel, rulo halinde (çubuklar ve çubuklar hariç)	89.953	100.895	12,16	0,98
'7223	Paslanmaz çelik tel, bobinler içinde (çubuklar ve çubuklar hariç)	70.855	84.595	19,39	0,83
'7226	Paslanmaz dışında alaşımlı çelikten, <600 mm genişliğinde yassı haddelenmiş ürünler, sıcak haddelenmiş ...	62.010	70.006	12,89	0,68
'7222	Paslanmaz çelikten diğer çubuklar; paslanmaz çeliğin açıları, şekilleri ve bölümleri, ör.	61.129	66.634	9,01	0,65
'7229	Paslanmaz çelikten başka alaşımlı çelik tel (rulo ve çubuklar hariç)	54.567	65.399	19,85	0,64
'7220	Yassı haddelenmiş paslanmaz çelik ürünler, <600 mm genişliğinde, sıcak haddelenmiş veya soğuk haddelenmiş ...	56.549	61.836	9,35	0,60
'7218	Külçe veya diğer birincil formlarda paslanmaz çelik	44.818	49.593	10,65	0,48
'7201	Pik demir ve spiegeleisen, bloklar halinde veya diğer birincil formlarda	29.104	47.528	63,30	0,46
'7224	Çelik, alaşım, paslanmaz dışında, külçe veya diğer birincil formlarda, yarı mamul ürünler ..	63.171	47.143	-25,37	0,46
'7203	Demir cevheri ve diğer süngerimsi demirli ürünlerin doğrudan azaltılması ile elde edilen demirli ürünler, ...	20.062	40.749	103,12	0,40
'7205	Pik demir, spiegeleisen, demir veya çelik granülleri ve tozları (granüller ve tozlar hariç ...	24.638	34.863	41,50	0,34
'7215	Demir veya alaşımsız çelikten, soğuk şekillendirilmiş veya soğuk işlenmiş çubuklar ve çubuklar, daha fazla olsun veya olmasın ...	25.643	29.055	13,31	0,28
'7211	Demir veya alaşımsız çelikten, <600 mm genişliğinde yassı haddelenmiş ürünler, sıcak haddelenmiş veya soğuk haddelenmiş ...	21.222	21.668	2,10	0,21
'7206	Külçe veya diğer birincil formlarda demir ve alaşımsız çelik (eritme hurda külçeleri, ...	11.900	13.426	12,82	0,13
'7221	Paslanmaz çelik çubuklar ve çubuklar, sıcak haddelenmiş, düzensiz sarılmış bobinlerde	6.541	4.080	-37,62	0,04

Kaynak: Trademap

Vergiler: Vietnam, Tayland ve Mynmar'a vergi uygulamazken Avustralya ve Çin'e yaklaşık %1-2 oranında, Türkiye ve diğer ülkelere ise yaklaşık %10 oranında vergi uygulamaktadır. (Trademap verilerine göre bilgiler yaklaşık olarak yazılmıştır.)

b) Endonezya'nın Alüminyum ve Alüminyumdan Eşya İthalatı

Endonezya'nın 2018 yılı alüminyum ve alüminyumdan eşya sektörü ithalatı bir önceki yılına göre %15 oranında artarak, toplam 2,2 milyar Dolar değerinde gerçekleştirmiş olup, söz konusu ithalatın yaklaşık %83'ü aşağıdaki tabloda yer alan ilk 10 ülkeden gerçekleştirilmiştir. Türkiye, ithalatında 44. sırada yer almış ve 2018 yılında Trademap verilerine göre 403 bin dolar ihracat gerçekleştirerek 2017 yılına göre yaklaşık %192 oranında artış yaşanmıştır.

Tablo 17: Endonezya'nın Alüminyum İthalatı Gerçekleştirdiği Ülkeler

1.000 Dolar

Endonezya'nın İthalat Yaptığı Ülkeler	2016	2017	2018	2017/2018 Değişim(%)	2018 Pay(%)
Toplam	1.420.205	1.874.479	2.172.792	15,91	100,00%
Çin	389.105	597.834	881.213	47,40	40,56%
ABD	57.236	63.860	142.058	122,45	6,54%
Avustralya	113.909	145.952	138.747	-4,94	6,39%
Malezya	97.648	112.531	135.014	19,98	6,21%
BAE	98.899	110.529	121.254	9,70	5,58%
G.Kore	96.809	100.730	101.150	0,42	4,66%
Tayland	75.103	86.133	79.363	-7,86	3,65%
Japonya	64.347	74.834	78.322	4,66	3,60%
Rusya	62.323	82.975	71.002	-14,43	3,27%
Singapur	62.069	76.035	69.623	-8,43	3,20%
44.Turkey	205	138	403	192,03	0,02%

Kaynak: Trademap

Endonezya'nın En Fazla İthalat Yaptığı Alüminyum ve Alüminyumdan Eşya Grubu Alt Kırılımları

2018 yılında alüminyum ve alüminyumdan eşya grubunda toplam 2,2 milyar dolar ithalat gerçekleştiren Endonezya'nın söz konusu ithalatının %80'ini 7601, 7606, 7607 ve 7602 GTİP'leri oluşturmaktadır.

Tablo 18: Endonezya'nın Alüminyum İthalatı Alt Kırılımları

1.000 Dolar

GTİP	GTİP Açıklaması	2017	2018	2017/2018 Değişim(%)	2018 Pay(%)
Toplam		1.874.480	2.172.791	15,91	100,00
'7601	İşlenmemiş alüminyum,	756.540	641.386	-15,22	29,52
'7606	Levhalar, levhalar ve şeritler, alüminyumdan,> 0,2 mm kalınlığında (genişletilmiş plakalar, ...	406.650	614.514	51,12	28,28

'7607	Alüminyum folyo, "basılı olsun veya olmasın kağıt, mukavva, plastik veya benzeri ...	228.601	312.582	36,74	14,39
'7602	Atık ve hurda, alüminyum (cüruf, kireç ve benzeri demir ve çelik üretimi hariç, ...	123.917	204.332	64,89	9,40
'7616	Alüminyum ürünleri, ör.	82.313	105.005	27,57	4,83
'7604	Barlar, çubuklar ve profiller, alüminyum, ör.	47.881	57.286	19,64	2,64
'7610	Yapılar ve yapı parçaları "ör. Köprüler ve köprü bölümleri, kuleler, kafes direkler, ...	59.813	52.668	-11,95	2,42
'7615	Masa, mutfak veya diğer ev eşyaları, sıhhi tesisat ve bunların parçaları, alüminyum, ...	32.875	35.827	8,98	1,65
'7609	Alüminyum boru veya boru bağlantı parçaları "örn. Kaplinler, dirsekler, manşonlar"	31.290	34.056	8,84	1,57
'7614	Örgülü tel, kablolar, örgülü bantlar ve benzerleri, alüminyum (bu tür ürünler elektriksel olarak hariç ...	20.870	29.809	42,83	1,37
'7612	Fıçılar, variller, kutular, kutular ve benzeri kaplar dahil. sert veya katlanabilir boru şeklindeki konteynerler, ...	39.232	29.060	-25,93	1,34
'7605	Alüminyum tel (örgülü tel, kablolar, örgülü bantlar ve benzerleri ve diğer ürünler hariç ...	18.875	24.529	29,95	1,13
'7608	Alüminyum borular (içi boş profiller hariç)	18.667	18.088	-3,10	0,83
'7611	Herhangi bir malzeme için alüminyumdan rezervuarlar, tanklar, fıçılar ve benzeri	1.471	8.138	453,23	0,37
'7603	Toz ve pullar, alüminyum (alüminyum peletleri ve payetler hariç)	3.000	3.241	8,03	0,15
'7613	Sıkıştırılmış veya sıvılaştırılmış gaz için alüminyum kaplar	2.485	2.270	-8,65	0,10

Kaynak: Trademap

Vergiler: Endonezya Çin ve Avustralya'ya alüminyum grubunda vergi uygulamazken diğer ülkelere ve Türkiye'ye yaklaşık olarak %5,5 oranında vergi uygulamaktadır.

c) Endonezya'nın Bakır ve Bakırdan Eşya Grubu İthalatı

Endonezya'nın 2018 yılı bakır ve bakırdan eşya grubunda ithalatı, 2017 yılına göre %3,9 oranında artarak toplam 1,5 milyar dolar değerinde gerçekleşmiş olup, söz konusu ithalatın yaklaşık %87'si aşağıdaki tabloda yer alan ilk 10 ülkeden gerçekleştirilmiştir. Türkiye ithalat sıralamasında 48. sırada yer almış ve 2018 yılında Trademap verilerine göre 377 bin dolar ihracat gerçekleştirerek 2017 yılına göre yaklaşık %48 oranında düşüş yaşamıştır.

Tablo 19: Endonezya'nın Bakır İthalatı Gerçekleştirdiği Ülkeler

1.000 USD

Endonezya'nın İthalat Yaptığı Ülkeler	2016	2017	2018	2017/2018 Değişim(%)	2018 Pay(%)
Toplam	1.127.579	1.399.598	1.454.355	3,91	100,00%
Çin	171.898	338.334	376.891	11,40	25,91%
Japonya	237.804	266.337	362.916	36,26	24,95%
Tayland	78.305	106.990	112.042	4,72	7,70%
Filipinler	155.734	146.788	97.411	-33,64	6,70%
Kore	68.958	88.148	63.036	-28,49	4,33%
Myanmar	54.215	50.606	62.564	23,63	4,30%
Tayvan	46.383	60.177	61.072	1,49	4,20%
Singapur	23.704	50.200	53.660	6,89	3,69%
Malezya	57.714	54.311	52.922	-2,56	3,64%
Avustralya	54.572	42.226	33.581	-20,47	2,31%
Türkiye (48.sıra)	478	737	377	-48,85	0,03%

Kaynak: Trademap

Endonezya'nın En Fazla İthalat Yapıldığı Bakır ve Bakırdan Eşya Grubu Alt Kırılımları

2018 yılında “bakır ve bakırdan eşya” grubunda toplam 1,5 milyar dolar ithalat gerçekleştiren Endonezya, söz konusu ithalatın %80'ini 7403, 7407, 7411 ve 7404 GTİP'leri oluşturmaktadır.

Tablo 20: Endonezya'nın Bakır İthalatı Alt Kırılımları

1.000 USD

GTİP	GTİP Açıklaması	2017	2018	2017/2018 Değişim(%)	2018 Pay(%)
Toplam		1.399.598	1.454.355	3,91	100,00
'7403	İşlenmemiş bakır, rafine ve bakır alaşımları (7405 pozisyonundaki bakır alaşımları hariç)	812.443	769.281	-5,31	52,89
'7409	0,15 mm kalınlığında bakır levhalar, levhalar ve şeritler (genişletilmiş sac hariç ...	112.806	138.029	22,36	9,49
'7407	Bakır çubuklar, çubuklar ve profiller,	95.712	109.689	14,60	7,54
'7411	Bakır borular	85.294	100.957	18,36	6,94
'7404	Atık ve hurda, bakır (külçe veya diğer benzeri işlenmemiş şekiller hariç, yeniden eritilmiş ...	79.865	89.296	11,81	6,14

'7408	Bakır tel (cerrahi dikişler, örgülü tel, kablolar, örgülü bantlar ve benzerleri hariç ...	61.887	75.924	22,68	5,22
'7415	çiviler, çekme pimleri, zımbalar ve benzeri eşyalar, bakırdan veya demir şaftlardan ...	57.372	59.006	2,85	4,06
'7410	Bakır folyo ", kağıt, karton, plastik veya benzeri bir destekle basılı olsun veya olmasın ...	36.171	37.914	4,82	2,61
'7419	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer bakır ürünler	20.786	27.499	32,30	1,89
'7412	Bakır boru veya boru bağlantı parçaları "örn. Kaplinler, dirsekler, manşonlar"	14.571	15.781	8,30	1,09
'7406	Bakır tozları ve pulları (bakır taneleri ve 8308 pozisyonundaki pullar hariç)	8.705	9.563	9,86	0,66
'7418	Sofra, mutfak veya diğer ev eşyaları, sıhhi tesisat ve bunların parçaları, bakır; tencere ...	6.900	8.569	24,19	0,59
'7401	Bakır örtüleri; çimento bakır "çöktürülmüş bakır"	722	6.608	815,24	0,45
'7413	Örgülü tel, kablolar, örgülü bantlar ve benzerleri, bakır (elektrik yalıtımlı ...	4.376	2.910	-33,50	0,20
'7405	Bakırın ana alaşımları (fosfor-bakır bileşikleri "bakır fosfit" içeren ...	1.416	2.074	46,47	0,14
'7402	Rafine edilmemiş bakır; elektrolitik rafine için bakır anotlar	572	1.255	119,41	0,09

Kaynak: Trademap

Vergiler: Endonezya Çin'e bakır grubunda vergi uygulamazken diğer ülkelere ve Türkiye'ye yaklaşık olarak %5 oranında vergi uygulamaktadır.

d) Endonezya'nın İnşaat Aksamı Grubu İthalatı

Endonezya'nın 2018 yılında inşaat aksamı sektörü ithalatı 2017 yılına göre %130 oranında artarak toplam 495,7 milyon dolar değerinde gerçekleşmiş olup, söz konusu ithalatın yaklaşık %85'i Çin, Tayvan ve Güney Kore'den gerçekleştirilmiştir. Türkiye, ithalat sıralamasında 23. sırada yer almış ve 2018 yılında Trademap verilerine göre 228 bin dolar ihracat gerçekleştirerek 2017 yılına göre yaklaşık %70 oranında düşüş yaşamıştır.

Tablo 21: Endonezya'nın İnşaat Aksamı İthalatı Gerçekleştirdiği Ülkeler
1.000 USD

Endonezya'nın İthalat Yaptığı	2016	2017	2018	2017/2018 Değişim(%)	2018 Pay(%)
Toplam	283.349	215.188	495.656	130,34	100,00%
Çin	152.550	135.075	366.073	171,01	73,86%
Tayvan	527	13.206	39.831	201,61	8,04%
G.Kore	6.442	6.794	17.167	152,68	3,46%
Malezya	14.956	12.814	13.329	4,02	2,69%
ABD	6.781	4.123	12.662	207,11	2,55%
Japonya	3.240	7.850	6.876	-12,41	1,39%
Singapur	24.353	5.852	6.502	11,11	1,31%
Avustralya	14.161	8.858	6.079	-31,37	1,23%

Viet Nam	7.713	2.856	4.482	56,93	0,90%
Almanya	1.276	1.350	4.435	228,52	0,89%
Türkiye (23.sıra)	0	745	228	-69,40	0,05%

Kaynak: Trademap

Endonezya'nın En Fazla İthalat Yaptığı İnşaat Aksamı Grubu Alt Kırılımları

2018 yılında "İnşaat Aksamı" grubunda toplam 495,7 bin dolar ithalat gerçekleştiren Endonezya'nın ithalatının %85'ini 730890 ve 730840 GTİP'leri oluşturmaktadır.

Tablo 22: Endonezya'nın İnşaat Aksamı İthalatı Alt Kırılımları

1.000 USD

GTİP	GTİP Açıklaması	2017	2018	2017/2018 Değişim(%)	2018 Pay(%)
Toplam		215.189	495.656	130,34	100,00
'730890	Demir veya çelikten yapıların ve yapıların parçaları, ör. (köprüler ve köprü bölümleri hariç, ...	171.999	422.456	145,62	85,23
'730840	İskele, kepenkleme, itme veya çukur itme için donatım (kompozit yaprak kaplaması hariç ...	19.411	29.923	54,15	6,04
'730820	Demir veya çelik kuleler ve kafes direkler	9.169	20.167	119,95	4,07
'730810	Demir veya çelik köprüler ve köprü kesitleri	8.397	16.192	92,83	3,27
'730830	Demir, çelikten kapılar, pencereler ve bunların kapı ve eşikleri	6.213	6.918	11,35	1,40

Kaynak: Trademap

Vergiler: Endonezya Avustralya ve Çin'e İnşaat aksamı grubunda vergi uygulamazken diğer ülkelere ve Türkiye'ye yaklaşık olarak %12,5 oranında vergi uygulamaktadır.

e) Endonezya'nın Demir Çelikten Eşya Grubu (Fasıl 73) İthalatı

Endonezya'nın 2018 yılında demir çelikten eşya sektöründe ithalatı 2017 yılına göre %48 oranında artarak toplam 3,9 milyar dolar değerinde gerçekleştirilmiş olup söz konusu ithalatın yaklaşık % 80'i Çin, Japonya, Singapur, Tayland, G.Kore, ABD ve İspanya'dan gerçekleştirilmiştir. Türkiye ithalat sıralamasında 31. sırada yer almış ve 2018 yılında Trademap verilerine göre 2,5 milyon Dolar ihracat gerçekleştirerek 2017 yılına göre yaklaşık %32 oranında düşüş yaşamıştır.

Tablo 23: Endonezya'nın Demir Çelikten Eşya İthalatı Gerçekleştirdiği Ülkeler

1.000 USD

Endonezya'nın İthalat Yaptığı Ülkeler	2016	2017	2018	2017/2018 Değişim(%)	2018 Pay(%)
Toplam	2.931.648	2.627.631	3.887.604	47,95	100,00%
Çin	819.808	702.805	1.499.319	113,33	38,57%
Japonya	604.768	701.410	788.099	12,36	20,27%
Singapur	378.466	307.243	309.462	0,72	7,96%
Tayland	148.346	143.105	157.860	10,31	4,06%
G.Kore	113.506	98.096	139.265	41,97	3,58%
ABD	118.198	74.616	128.117	71,70	3,30%
İspanya	37.019	10.622	104.862	887,22	2,70%
Avustralya	179.436	85.654	102.941	20,18	2,65%
Tayvan	58.677	55.364	98.126	77,24	2,52%
Malezya	125.969	124.856	95.458	-23,55	2,46%
Türkiye (31. sıra)	1.690	1.883	2.487	32,08	0,06%

Kaynak: Trademap

Endonezya'nın En Fazla İthalat Yaptığı Demir Çelikten Eşya Grubu Alt Kırılımları

2018 yılında "Demir Çelikten Eşya" grubunda toplam 3,9 milyon dolar ithalat gerçekleştiren Endonezya'nın söz konusu ithalatının %85'ini 7304, 7318, 7308, 7326, 7307, 7306, 7315, 7302 ve 7319 GTİP'leri oluşturmaktadır.

Tablo 24: Endonezya'nın Demir-Çelik İthalatı Alt Kırılımları

1.000 Dolar

GTİP	GTİP Açıklaması	2017	2018	2017/2018 Değişim(%)	2018 Pay(%)
Toplam		2.627.631	3.887.606	47,95	100,00
'7304	Borular, borular ve içi boş profiller, dikişsiz, demir veya çelikten (dökme demir ürünler hariç)	461.356	876.318	89,94	22,54
'7318	Vidalalar, cıvatalar, somunlar, koç vidaları, vida kancaları, perçinler, pıhtılar, çatal pimleri, pullar, dahil. ...	558.160	673.993	20,75	17,34
'7308	Yapılar ve yapı parçaları "örn. Köprüler ve köprü bölümleri, kilit kapıları, kuleler, ...	215.188	495.656	130,34	12,75
'7326	Demir veya çelikten eşya, diğer bir deyişle (döküm ürünler hariç)	254.307	299.057	17,60	7,69
'7307	Boru veya boru bağlantı parçaları "örn. Kaplinler, dirsekler, manşonlar", demir veya çelikten	141.739	250.541	76,76	6,44
'7306	Tüpler, borular ve içi boş profiller "ör. Açık dikişli veya kaynaklı, perçinlenmiş veya benzer şekilde kapalı", ...	176.791	174.917	-1,06	4,50
'7315	Zincir ve bunların parçaları	96.026	156.507	62,98	4,03
'7302	Demir veya çelik demiryolu veya tramvay hattı inşaat malzemesi, aşağıdakiler: raylar, çek raylar ...	39.861	139.894	250,95	3,60
'7319	Dikiş iğneleri, örme iğneleri, gövdeler, tığ işi davlumbazlar, nakış stiletleri ve benzeri ...	82.490	117.350	42,26	3,02
'7312	Demir veya çelikten örgülü tel, halatlar, kablolar, örgülü bantlar, askılar ve benzerleri (...)	74.476	96.489	29,56	2,48

'7323	Demir veya çelikten masa, mutfak veya diğer ev eşyaları ve bunların parçaları;	40.669	84.410	107,55	2,17
'7320	Demir veya çelik yaylar için yaylar ve yapraklar	68.588	79.437	15,82	2,04
'7314	Kumaş, dahil. demir veya çelik telden yapılmış sonsuz bantlar, ızgara, ağ ve çitler, genişletilmiş metal ...	34.639	64.943	87,49	1,67
'7305	Dairesel kesitli ve > 406,4 mm dış çapa sahip boru ve borular	97.128	57.697	-40,60	1,48
'7321	Ocaklar, ocaklar, ızgaralar, ocaklar merkezi ısıtma, barbekü, ... için yardımcı kazanlı olanlar	29.263	42.314	44,60	1,09
'7310	Herhangi bir malzeme için demir veya çelikten yapılmış tanklar, fiçiler, variller, kutular, kutular ve benzeri kaplar ...	38.097	38.817	1,89	1,00
'7325	Başka yerde sınıflandırılmamış demir veya çelikten eşya	32.247	37.074	14,97	0,95
'7311	Sıkıştırılmış veya sıvılaştırılmış gaz için demir veya çelik konteynerler (özellikle konteynerler hariç	33.813	34.262	1,33	0,88
'7301	Delinmiş veya birleştirilmiş elemanlardan yapılmış olsun veya olmasın demir veya çelik sac kazık; ...	37.754	34.090	-9,70	0,88
'7322	Demir veya çelikten merkezi ısıtma, elektrikle ısıtılmayan ve bunların parçaları için radyatörler; ...	9.866	30.461	208,75	0,78
'7324	Demir veya çelikten sıhhi tesisat ve bunların parçaları (teneke kutular, kutular ve benzeri kaplar hariç ..	17.023	30.145	77,08	0,78
'7317	Çiviler, çekme pimleri, oluklu çiviler, zımbalar ve benzeri demir veya çelik ürünler,	18.981	27.819	46,56	0,72
'7309	Demir veya çelikten rezervuarlar, tanklar, fiçiler ve benzeri kaplar "dışındaki ...	44.413	19.884	-55,23	0,51
'7303	Tüpler, borular ve içi boş profiller, dökme demirden	11.190	15.751	40,76	0,41
'7316	Demir veya çelikten ankrajlar, grapeller ve bunların parçaları	6.260	8.824	40,96	0,23
'7313	Dikenli demir veya çelik tel; bükülmüş çember veya tek düz tel, dikenli veya dik olmayan ve gevşek .	7.306	956	-86,91	0,02

Kaynak: Trademap

Vergiler: Endonezya Avustralya ve Çin'e "Demir Çelikten Eşya" grubunda vergi uygulamazken diğer ülkelere ve Türkiye'ye yaklaşık olarak %10 oranında vergi uygulamaktadır.

TÜRKİYE'NİN ENDONEZYA'YA YÖNELİK DEMİR VE DEMİR DIŞI METALLER SEKTÖRÜ İHRACATI

İhracatçı Birlikleri kayıt rakamlarına göre, 2019 yılında Türkiye'nin Endonezya'ya yönelik demir ve demir dışı metaller sektörü ihracatı bir önceki yıla göre %1,6 oranında artarak 7,3 milyon dolar değerinde gerçekleşmiştir. Endonezya'ya en fazla ihracatı yapılan ürün grubu "Diğer Metaller ve Eşya" grubu olup 2019 yılında 1,8 milyon dolar değerinde ihracat gerçekleştirilmiştir. Demir ve demir dışı metaller sektörü ihracatında 2018 yılına göre en fazla artış gösteren mal grubu "Paslanmaz Çelik Ürünleri" olup 2019 yılında %4.039 artarak 12,6 bin dolar değerine ulaşmıştır. İhracatta en fazla artış yaşanan ürün grubu ise %1.136 artarak 398 bin dolar değerine ulaşan "Profiller"dir. "Pik ve Aynalı Demir" grubu ile "Sıcak Hadde Mamulleri" ürün gruplarında ise %100 oranında düşüş yaşayarak 2019 yılında ihracat gerçekleştirilmemiştir.

Tablo 25: Türkiye'nin Endonezya'ya Demir ve Demir Dışı Metaller Sektörü İhracatı

Ürün Grubu	2018		2019		% Değişim
	Miktar (Kg)	Değer (\$)	Miktar (Kg)	Değer (\$)	
Diğer Metaller Ve Eşya	72.429	985.066	164.235	1.820.451	84,80
Demir Çelikten Diğer Dökme Eşya(Düz Kapaklar.Valf Kutuları.Öğütücü Bilyalar)	131.874	909.822	268.684	1.279.348	40,62
Uzun Ürünler	353.002	366.345	116.250	593.152	61,91
İnşaat Aksamı	449.296	809.228	295.867	526.017	-35,00
Sobalar.Mutfak Soba Ve Ocakları.Barbekü. Mangal.Gaz Ocakları Ve Aksamları	97.141	237.898	177.779	460.253	93,47
Profiller	17.761	32.173	523.020	397.771	1136,35
Sofra Ve Mutfak Eşyası	57.698	351.339	71.149	386.357	9,97
Vidalar. Civatalar. Somunlar	47.398	290.775	52.675	351.729	20,96
Diğer Demir Çelikten Eşya	219.123	485.882	147.272	319.112	-34,32
Sağlığı Koruyucu Eşya(Paslanmaz Çelikten Lavabo.Eviye Ve Küvetler)	12.393	193.872	7.921	200.899	3,62
Diğer Eşya(Öğütücü Bilyalar.Kafesler. Tel Sepet.Kutu.Merdiven.Bobin Vb)	56.035	216.165	54.151	162.671	-24,75
Depo.Sarnıç.Varil.Fıçı.Küv.Vb.	24.493	66.560	41.710	152.138	128,57
Alüminyum Ve Alüminyumdan Eşya	34.888	465.912	20.413	150.553	-67,69
Boru Bağlantı Parçaları	41.277	167.511	11.390	147.146	-12,16
Bakır Ve Bakırdan Eşya	3.561	56.051	7.250	105.437	88,11
Hurda. Granül. Tozlar	1.711.605	487.770	248.840	83.269	-82,93
Filmaşın	0	0	104.300	57.521	-
Yassı Ürünler	893.080	787.774	74.688	54.762	-93,05
Paslanmaz Çelik Ürünleri	28	304	2.334	12.573	4035,86
Teller	47.691	65.745	2.982	10.775	-83,61
Prefabrik Yapılar	1.710	35.400	8.900	8.892	-74,88
Çubuklar	0	0	2.642	5.482	-
Borular	43.524	83.163	50	2.126	-97,44
Sıkıştırılmış.Sıvı Gazlar İçin Kaplar	0	0	795	1.838	-
Kaplanmamış Ürünler	0	0	10	447	-
Pik Demir Ve Aynalı Demir	108.000	45.520	0	0	-100,00
Yarı Mamuller	0	0	0	0	-
Sıcak Hadde Mamulleri	29.462	37.164	0	0	-100,00
Yarı Mamuller	0	0	0	0	
Toplam	4.453.469	7.177.439	2.405.307	7.290.719	1,6

Kaynak: İhracatçı Birlikleri Kayıtları

OAİB ENDONEZYA'YA YÖNELİK DEMİR VE DEMİR DIŞI METALLER SEKTÖRÜ İHRACATI

Orta Anadolu İhracatçı Birlikleri kayıt rakamlarına göre 2019 yılında Endonezya'ya yönelik demir ve demir dışı metaller sektörü ihracatı %192 oranında artarak 2,5 milyon Dolar seviyesine yükselmiştir. Birliğimizin Türkiye geneli sektör ihracatına oranı %30'dur.

En fazla ihracatı yapılan ürün grubu "Diğer Metaller ve Eşya" grubu olup 1,3 milyon dolar değerinde ihracata sahiptir. Demir ve demir dışı metaller sektörü ihracatında 2018 yılına göre en fazla artış gösteren ürün grubu "Alüminyum ve Alüminyumdan Eşya" 2019 yılında %6.687 oranında artarak 27,5 bin dolar değerine ulaşmıştır." Sofra ve Mutfak Eşyası" ürün grubunun ihracatında ise %82 oranında düşüş yaşanarak 2019 yılında sadece 80 dolar ihracat kaydedilmiştir.

Tablo 26: OAİB'nin Endonezya'ya Demir ve Demir Dışı Metaller Sektörü İhracatı

Ürün Grubu	2018		2019		% Değişim
	Miktar (kg)	Değer (\$)	Miktar (kg)	Değer (\$)	
Diğer Metaller Ve Eşya	33.903	427.600	82.624	1.266.111	196,1
Demir Ve Çelik	4.302	35.633	49.485	328.002	820,5
Uzun Ürünler	4.302	35.633	49.485	328.002	820,5
Sağlığı Koruyucu Eşya(Paslanmaz Çelikten Lavabo.Eviye Ve Küvetler)	3.587	67.699	4.909	179.299	164,8
İnşaat Aksamı	61.226	93.904	62.516	166.999	77,8
Diğer Eşya(Öğütücü Bilyalar.Kafesler. Tel Sepet.Kutu.Merdiven.Bobin Vb)	11.753	77.161	33.758	94.994	23,1
Diğer Demir Çelikten Eşya	975	15.974	5.369	51.877	224,8
Depo.Sarnıç.Varil.Fıçı.Küv.Vb.	24.358	56.068	22.615	30.085	-46,3
Alüminyum Ve Alüminyumdan Eşya	29	405	2.981	27.507	6686,9
Vidalar. Civatalar. Somunlar	1.697	14.045	863	18.123	29,0
Bakır Ve Bakırdan Eşya	0	0	1.880	16.533	-
Prefabrik Yapılar	1.710	35.400	8.900	8.892	-74,9
Boru Bağlantı Parçaları	79	931	178	2.963	218,2
Borular	0	0	10	739	-
Sofra Ve Mutfak Eşyası	20	440	7	80	-81,8
Demir Çelikten Diğer Dökme Eşya(Düz Kapaklar.Valf Kutuları.Öğütücü Bilyalar)	0	0	11	53	-
Profiller	0	0	0	0	-
Toplam	147.943	860.892	325.590	2.520.260	192,7

Kaynak: İhracatçı Birlikleri Kayıtları

ENDONEZYA GENEL BİLGİLER

Tablo 1: Genel Bilgiler

 GSYİH (Milyon \$) 1.010.937 (2017, IMF tahmini)	 KBGSYİH (\$) 3.859 (2017, IMF tahmini)	 Büyüme Oranı (%) 5.1% (2017, IMF tahmini)
 Nüfus 261.989.000 (2016, IMF)	 Yüzölçümü (km²) 1.904.443	 Başkent Cakarta

GENEL EKONOMİK DURUM

Tablo 2: Temel Sosyal Göstergeler

Resmi Adı	Endonezya Cumhuriyeti
Nüfus	255 milyon (IMF 2015)
Yüzölçümü	1 904 443 km ²
Dinler	İslamiyet (%88), Hristiyanlık (%8), Hinduizm (%2), Budizm (%1), Diğer (%1)
Diller	Bahasa Endonezya dili ve 250 civarındaki diğer yerel diller
Başkent	Cakarta
Para Birimi	Rupiah 13,548Rp = 1\$ (2017)
Başlıca şehirleri	Cakarta (9,608), Medan (2,098), Bandung (3,179), Semarang (1,556), Surabaya (2,765), Palembang (1,445)

Kaynak:E.I.U

Tablo 3: Temel Ekonomik Göstergeler

	2013a	2014a	2015a	2016a	2017b	2018c
GSYİH (milyar dolar, cari fiyatlarla)	912	891	861	932	1.015	1.085
Reel Büyüme Oranı (%)	5.6	5	4.9	5.0	5.1	5.3
Özel Tüketim (% reel değişiklik)	5.5	5.3	4.8	5.0	5.1	5.3
Enflasyon Oranı (% TüFE)	8.1	8.3	3.3	3.1	3.7a	4.4
İşsizlik oranı (%)	6.2	5.9	6.2	5.6	5.5	5.5
Bütçe açığı (% GSYİH)	-2.2	-2.1	-2.6	-2.5	-2.7	-2.5
Kamu borcu (%GSYİH)	22.8	25.8	29.4	31.5	33.3	34.5
İhracat (milyar dolar)	182	175	149	144	168	198
İthalat (milyar dolar)	176	168	135	129	150	186
Cari İşlem dengesi/GSYİH (%)	-3.1	-3.0	-2.0	-1.8	-1.7	-1.9

a: Gerçekleşen b: EIU tahmini c: EIU öngörüsü

• Ekonomik Yapı

Ülkenin güçlü yönleri arasında genç ve kalabalık nüfus, zengin doğal kaynaklar, disiplinli mali politikalar, düşük kamu borcu, küresel finansal krize dirençli bankacılık sistemi, istikrarlı uluslararası ilişkiler faktörleri sıralanmaktadır. (Euler Hermes Economic Research Country Report)

Ülkenin zayıf yönleri arasında ise döviz kuru dalgalanmalarına ve dış şoklara karşı kırılganlığı, Malezya ve Tayland gibi bölge ülkeleriyle karşılaştırıldığında altyapısının eksikliği, emtia ihracatına özellikle Çin'e olan aşırı ihracat bağımlılığı ve yüksek derecede gelir dağılımı eşitsizliği faktörleri sıralanmaktadır. (Euler Hermes Economic Research Country Report)

Endonezya dünyanın en büyük Hindistan cevizi üreticisi, ikinci en büyük palmye yağı üreticisi, üçüncü en büyük kakao, dördüncü en büyük kahve, beşinci en büyük tütün ve çay üreticisidir. İmalat sektörü gayrisafi yurtiçi hasılanın %23.4'ünü oluşturmaktadır. İşgücünün %13'ü imalat sektöründe istihdam edilmektedir. Yabancı yatırımcılar son yıllarda birkaç milyar dolarlık petrol rafinerisi ve büyük bir çelik fabrikası inşa etmiştir. Otomobil imalatçıları yine son yıllarda önemli yatırımlar gerçekleştirmiştir. Bununla beraber, Ford ve GM 2016 yılında ülkedeki faaliyetlerini sonlandıracaklarını ifade etmişlerdir. (EUROMONITOR) Madencilik üretiminin uzun vadede gelişeceği öngörülmektedir. Dünya nikel üretimin %20'si, alüminyum üretimin %10'u Endonezya'ya aittir.

• Ekonomik Performans

2017-2021 döneminde ekonominin ortalama %5 oranında büyüyeceği öngörülmektedir. Büyümenin özellikle özel tüketim tarafından destekleneceği tahmin edilmektedir. IMF tahminlerine göre Endonezya'nın 2030 yılına kadar dünyanın beşinci büyük ekonomisi olacağı tahmin edilmektedir. Özel tüketim harcamaları 2016 yılında %5 oranında büyümüştür. 2017 yılında %5,1'lik büyüme beklenmektedir.

GENEL SEKTÖREL BİLGİLER

• Tarım

İşgücünün %32'si tarım sektöründe istihdam edilmektedir. Endonezya dünyanın 3. büyük pirinç üreticisidir. Ayrıca, önemli miktarda palm yağı üretimi de yapılmaktadır. 7,7 milyon hektardan fazla işlenmeyen toprak mevcuttur. Bununla beraber düşük verimlilik söz konusudur. Endonezya dünyanın en büyük hindistan cevizi üreticisi, ikinci en büyük palmye yağı üreticisi, üçüncü en büyük kakao, dördüncü en büyük kahve, beşinci en büyük tütün ve çay üreticisidir. Bunların dışında Endonezya'da belirli miktarlarda baharat ve bitkisel ürün üretimi mevcuttur. Endonezya Hindistan'dan sonra dünyanın ikinci büyük biber (birinci büyük beyaz biber) üreticisi olup, 100.000 ton civarında üretimi vardır. Bunların dışında karanfil, hindistan cevizi tozu ve tarçın da üretilen baharatlar arasında yer almaktadır. Bitkisel ürünler arasında hindistan cevizi, kaju cevizi, çay ve egzotik meyveler bulunmaktadır.

Ülkede yetiştirilen önemli meyveler ise portakal, mango, ananas, papaya ve muzdur. İç piyasada talep edilen diğer meyveler ise rambutan, guava, avakado, durian, sapodilla'dır. Meyve üretim merkezi Java adası olup, durian meyvesi Sumatra adasında üretilmektedir.

• Sanayi

İmalat sektörü gayrisafi yurtiçi hasılanın %23,4'ünü oluşturmaktadır. İşgücünün %13'ü imalat sektöründe istihdam edilmektedir. Yabancı yatırımcılar son yıllarda birkaç milyar dolarlık petrol rafinerisi ve büyük bir çelik fabrikası inşa etmiştir. Otomobil imalatçıları yine son yıllarda önemli yatırımlar gerçekleştirmiştir. Orta gelirli hane halklarının sayısında artış gözlenirken, tüketici harcamaları artmakta ve tüketime dayalı alanlarda faaliyet gösteren firmalar faaliyetlerini genişletmektedir.

• Madencilik

Endonezya'da son zamanlarda yapılan araştırmalar ülkenin maden rezervlerinin tahmin edilenden çok daha zengin olduğunu göstermiştir. Ülke kömür, kalay, bakır, nikel, boksit, altın, gümüş, demir cevheri, kaolin, mermer, granit kaynaklarına sahiptir. Madencilik üretiminin uzun

vadede gelişeceği öngörülmektedir. Dünya nikel üretimin %20'si, alüminyum üretimin %10'u Endonezya'ya aittir.

- **Enerji**

İspatlanmış petrol rezervleri 3,6 milyar varildir. Merkezi Sumatra başlıca petrol üretim bölgesidir. 2004 yılından beri net petrol ithalatçısı olduğundan OPEC'ten ayrılan Endonezya, 2016 yılında tekrar katılım gösterse de aynı yıl OPEC petrol üretim kesintisine geçince Kasım 2016'da üyeliğini askıya almıştır. Ülke ayrıca 2,8 trilyon metreküp ispatlanmış doğal gaz rezervlerine sahiptir. Endonezya ayrıca, önemli bir kömür tedarikçisidir. Üretimin çoğu Çin ve Hindistan'a ihraç edilmektedir.

DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE VERGİLER

- **Dış Ticaret Politikası**

Dünya Ticaret Örgütü'ne 1995 yılında üye olan Endonezya, ithalatta ASEAN (Association of Southeast Asian Nations) (Güneydoğu Asya Ülkeleri Birliği) ülkeleri ve ASEAN ülkeleri dışı ülkeler için ayrı gümrük tarife oranları uygulamaktadır. GATT'a (General Agreement of Tariffs and Trade) (Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması) bildirilen hadler dikkate alındığında, tarım ürünleri için olabilecek azami had ortalama %47, tarım dışı mallar için ise %35,6'dır. 2010 yılında uygulanan vergilere bakıldığında ortalama hadler tarım ürünleri için %8,6, tarım ürünleri dışı ürünler için %6,7'dir.

Tarifeler ve diğer vergiler her ne kadar bazı malların ithalatı yasaklanmış veya kotalar ile sınırlanmış olsa da Endonezya göreceli olarak açık bir ekonomiye sahiptir. Bazı malların ithalatını ise sadece yetkiye sahip ithalatçılar gerçekleştirebilmektedir.

Endonezya, ithalatı düzenlemek amacıyla ithal edilecek ürüne duyulan ihtiyaç ve niteliklerine göre değişen gümrük tarifeleri ve sürşarjlar uygulamaktadır. Endonezya hükümeti Ocak 2004'te yeni bir gümrük tarife indirim programını duyurmuştur. Bu yeni programa göre tarifeleri "ASEAN Dışı Tarifeler" ve "ASEAN Tarifeleri" olmak üzere ikiye ayırmıştır. Otomotiv ürünleri ve alkol gibi

hassas ürünler dışındaki ürünlerin çoğunda ASEAN dışı tarifeler %0, %5 ve %10 oranlarına düşmüştür. ASEAN tarifeleri ise çoğunlukla %0, %2,5 ve %5 olarak uygulanmaktadır.

Hükümet, ithal edilen ve iç piyasada üretilen tüm mallarda %10 oranında bir katma değer vergisi ve lüks mallara %10 ila %75 arasında değişen oranlarda satış vergisi uygulamaktadır. 1986'dan bu yana yerli ihracatçıların gerekli girdileri rekabet edebilir fiyatlar ile ithal edebilmelerini sağlamak için sermaye malları ve ara malların ithalatını aşamalı olarak kolaylaştırmıştır. Öte yandan Endonezya'nın ASEAN çerçevesindeki yükümlülüklerini yerine getirmesini sağlamak amacıyla tarifelerin düşürülmesi süreci de devam etmektedir.

• Tarife Dışı Engeller

Suharto döneminde buğday, pirinç, şeker, soya fasulyesi gibi gıda ürünleri sadece devlet kuruluşu olan Milli Lojistik Ajansı (BULOG) tarafından ithal edilmekteydi. Bulog'un bu yetkileri azaltılarak bazı özel firmalara da ithalat izni verilmeye başlanmıştır. Endonezya hükümeti et ve tavukçuluk ürünlerinde "İthalatçı Tavsiye Mektubu" uygulaması ile miktar kısıtlaması yapmaktadır. Bu belgenin onaylanması aşamasında Endonezya hükümeti keyfi olarak ithalat miktarında değişiklik yapabilmektedir. Bu durum da bu belgenin miktar kısıtlaması olarak kullanılması hakkındaki kaygıları artırmaktadır.

Pirinç ithalatı Şubat 2004 tarihinden itibaren yasaklanmıştır. O tarihten bu yana yalnızca iki kere Bulog'a ithalat izni verilmiştir. Tuz ithalatında da zaman zaman yasaklamalar olabilmektedir. Düzenlemeye göre tuz ithalatçısı firmalar tescil edilmelidir ve ham maddenin yarısını yerel kaynaklardan karşılamalıdır. Eylül 2004 Ticaret Bakanlığı kararına göre, şeker ithalatını toplam beş firma yapabilmektedir. Şarap ve damıtılmış içkilerin ithalatına miktar kısıtlaması uygulaması vardır. %40-150 gümrük vergisi, %10 KDV ve %40-75 lüks vergisinin yanı sıra bu ürünlerin ithalatı devlete ait bir işletme ile sınırlandırılmıştır. Endonezyalı ithalatçılar gıda ürünlerinde ürünün helal olmasına dikkat etmektedir ve bazı ürünlerde helal sertifikası istemektedir. İthalatta gümrük vergilerinin hesaplanmasında asgari birim fiyat uygulaması vardır. Bu uygulamadaki belirsizlikler engel oluşturmaktadır.

• İthalat Lisansı

Endonezya hükümeti ithalat kısıtlamalarını ve özel lisansa tabi ürünlerin sayısını azaltmayı sürdürmektedir. 1990 yılında 1112 olan ithalat lisansı kısıtlamasına tabi olan ürünlerin sayısı şu anda 141'e inmiştir. Alkollü içecekler, yağlayıcılar, patlayıcılar ve bazı tehlikeli kimyasal bileşimler ve diğer bazı maddeler ithalat lisansı uygulamasına tabidir.

23 Ekim 2002 tarihinde Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tekstil ithalat anlaşmalarını ilgilendiren bir karar çıkartmıştır. Bu karara göre sadece üretim tesislerine sahip ve üretim aşamasında kullanılmak üzere elbise ve mobilya gibi nihai ürünler için girdi olarak kumaş ithalatı yapan firmalar ithalat lisansı alabilmektedir.

• İthalat Belgeleri

- Ticari fatura,
- Menşe şahadetnamesi,
- Konşimento,
- Tek Acenta Onay Belgesi
- Ağırlık Notu

• Diğer Engeller

Endonezya'nın orman ürünleri sektörü yoğun bir şekilde korunmaktadır. Çimento, gübre ve doğal gaz alanında faaliyet gösteren bazı firmalar lisans sahibi olmaları nedeniyle çeşitli avantajlardan faydalanabilmekte, haksız bir rekabet gücü elde etmektedirler.

• Ürün Standartları ile İlgili Uygulamalar

Endonezya'da uygulanan standartların uluslararası normlara göre daha esnek olması nedeniyle bunlar ithalat açısından fazla bir engel yaratmamaktadır. Çoğu zorunlu olmayan standartlar Ulusal Standartlar Konseyi tarafından denetlenmektedir. Bu konuda izlenen politika olabildiğince uluslararası standartların yurtiçinde üretilen ya da ithal edilen ürünlere tatbik edilmesi şeklindedir. Endonezya'ya ithal edilecek ilaç ürünlerinin ve kozmetiklerin Sağlık Bakanlığı'na bağlı

Ulusal İlaç ve Gıda Kontrol Kurumu'na tescil edilmesi gerekmektedir. Bu tescil işlemini yapması gerekenler yerli ilaç firmaları ve yetkili ilaç toptancılarıdır.

DIŞ TİCARET

• Endonezya'nın İhracatında Başlıca Ürünler

2018 yılında 180 milyar Dolar ihracat gerçekleştiren Endonezya'nın ihracatındaki en büyük ihracat kalemi 20,6 milyar Dolar ihracata sahip "Kömür; kömürden üretilen briketler, yumurtalıklar ve benzeri katı yakıtlar" ürün grubudur. Sıralamayı 16,5 milyar Dolar değeri ile "Hurma yağı ve fraksiyonları (rafine edilmiş olsun olmasın (kimyasal olarak değiştirilmiş olanlar hariç)" ürün grubu takip etmektedir. Endonezya'nın ihracatı Trademap verilerine göre, 2017 yılında göre değerinde %6,7 oranında artış gerçekleştirerek 2018 yılında 180 milyar Dolar değerine ulaşmıştır.

Tablo 4: Endonezya'nın İhracatında Başlıca Ürünler

1.000 USD				
GTİP	GTİP Açıklaması	2016	2017	2018
Toplam	Tüm Ürünler	144.489.796	168.810.043	180.215.034
'2701	Kömür; kömürden üretilen briketler, yumurtalıklar ve benzeri katı yakıtlar	12.898.710	17.867.695	20.634.196
'1511	Hurma yağı ve fraksiyonları (rafine edilmiş olsun olmasın (kimyasal olarak değiştirilmiş olanlar hariç)	14.365.422	18.513.121	16.527.848
'2711	Petrol gazı ve diğer gaz halindeki hidrokarbonlar	7.036.767	8.861.024	10.648.948
'2709	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar,	5.196.717	5.237.639	5.120.474
'2603	Bakır cevherleri ve konsantreleri	3.481.557	3.439.604	4.186.742
'4001	Doğal kauçuk, balata, güta-perka, guayule, chicle ve benzeri doğal diş etleri, birincil ...	3.372.319	5.105.305	3.951.451
'2702	Topaklanmış olsun ya da olmasın linyit (jet hariç)	1.613.044	2.594.188	3.329.336
'8703	Motorlu arabalar ve diğer motorlu taşıtlar esas olarak kişilerin taşınması için tasarlanmıştır. ...	2.565.831	3.096.483	3.276.970
'3823	Endüstriyel monokarboksilik yağ asitleri; rafine işleminden kaynaklanan asit yağları; endüstriyel yağ alkoller	2.328.243	2.990.623	2.980.457
'6403	Dış taban kauçuk, plastik, deri veya bileşim deri ile ayakkabı ve ...	2.260.270	2.551.716	2.684.821
'4703	Kimyasal odun hamuru, soda veya sülfat (çözünen kaliteler hariç)	1.560.591	2.285.804	2.515.867
'1513	Hindistan cevizi "copra", hurma çekirdeği veya babassu yağı ve bunların fraksiyonları (rafine edilmiş olsun olmasın, ...	2.726.686	3.028.314	2.424.405
'4802	Yazı, baskı veya diğer grafik amaçlı kullanılan kaplanmamış kağıt ve kartonlar, ...	1.794.183	2.031.924	2.357.388
'7219	Paslanmaz çelik yassı haddelenmiş ürünler, genişlik > = 600 mm, sıcak haddelenmiş veya soğuk haddelenmiş ...	74.136	575.051	2.297.759

'8708	Traktör parçaları ve aksesuarları, on veya daha fazla kişinin taşınması için motorlu taşıtlar, ...	1.981.046	2.053.116	2.163.097
'4412	Kontrplak, kaplama panel ve benzeri lamine ahşap (sıkıştırılmış ahşap levhalar, hücresel ...	2.211.610	1.694.446	2.059.602
'7108	Altın, dahil. altın kaplamalı, işlenmemiş veya yarı mamulden daha fazla işlenmemiş ...	1.373.479	1.895.248	2.032.311
'7113	Kıymetli metal veya kıymetli metallerle kaplanmış metal takılar ve bunların parçaları ...	4.078.828	2.638.665	2.019.013
'6404	Dış taban kauçuk, plastik, deri veya bileşim deri ile ayakkabı ve ...	1.707.374	1.665.366	1.755.168
'4011	Kauçuktan yeni pnömomatik lastikler	1.605.022	1.572.223	1.613.362

*Kaynak: ITC Trademap

• Endonezya'nın İthalatında Başlıca Ürünler

2018 yılında 188,7 milyar Dolar ithalat gerçekleştiren Endonezya'nın ithalatındaki en büyük ithalat kalemi 17 milyar Dolar ile “Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar (ham olanlar hariç); içeren müstahzarlar ..” ürün grubudur. Sıralamayı 9,2 milyar Dolar değeri ile “Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar, ham” ürün grubu takip etmektedir. Endonezya'nın ithalatı Trademap verilerine göre, 2017 yılında göre değerinde %20 oranında artış gerçekleştirerek 2018 yılında 188,7 milyar Dolar değerine ulaşmıştır.

Tablo 5: Endonezya'nın İthalatında Başlıca Ürünler

		1.000 USD		
GTİP	GTİP Açıklaması	2016	2017	2018
Toplam	Tüm Ürünler	135.652.800	156.925.130	188.711.172
'2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar (ham olanlar hariç); içeren müstahzarlar ...	9.940.940	14.119.628	17.144.101
'2709	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar, ham	6.730.493	7.063.600	9.161.335
'8517	Telefon setleri, dahil. hücreli şebekeler veya diğer kablosuz şebekeler için telefonlar; diğer ...	4.185.387	4.802.162	5.806.224
'8708	Traktör parçaları ve aksesuarları, on veya daha fazla kişinin taşınması için motorlu taşıtlar, ...	2.593.543	3.165.049	3.775.898
'2711	Petrol gazı ve diğer gaz halindeki hidrokarbonlar	1.668.942	2.724.040	3.064.323
'1001	Buğday ve meslin	2.408.210	2.647.825	2.570.952
'8471	Otomatik veri işleme makineleri ve birimleri; manyetik veya optik okuyucular, makineler ...	1.642.270	2.007.325	2.353.300
'7108	Altın, dahil. altın kaplamalı, işlenmemiş veya yarı mamulden daha fazla işlenmemiş ...	830.855	1.028.022	2.129.709
'2304	Küspe veya diğer katı artıklar (öğütülmüş olsun olmasın veya pellet şeklinde) ..	1.573.862	1.641.738	2.045.261
'7207	Demir veya alaşımsız çelikten yarı mamul ürünler	1.534.132	1.810.894	1.953.972
'8542	Elektronik entegre devreler; bunların parçaları	1.481.733	1.561.536	1.930.596

'1701	Kamış veya pancar şekeri ve katı halde kimyasal olarak saf sükröz	2.090.125	2.071.970	1.799.555
'3901	Birincil formlarda etilen polimerleri	1.321.394	1.449.505	1.794.691
'8704	Malların taşınması için motorlu taşıtlar, KDV. motorlu ve kabinli şasi	397.154	1.062.511	1.663.389
'8429	Kendinden itmeli buldozerler, angledozerler, greyderler, leveller, kazıyıcılar, mekanik kürekler, ekskavatörler, ...	435.648	1.110.470	1.601.580
'7225	Paslanmaz çelikten, = 600 mm genişliğinde yassı haddelenmiş ürünler, sıcak haddelenmiş ..	510.348	1.014.392	1.491.596
'3902	Birincil formlarda propilen veya diğer olefinlerin polimerleri	1.234.291	1.369.964	1.450.345
'5201	Pamuk, ne karde edilmiş ne de taranmış	1.087.200	1.325.166	1.441.949
'8529	Yalnızca veya temel olarak iletim ve alım aparatları ile kullanıma uygun parçalar ...	816.512	1.066.038	1.287.261
'2902	Devirli hidrokarbonlar	700.694	1.099.032	1.279.279

*Kaynak: ITC Trademap

• Endonezya'nın İhracat Yaptığı Önemli Ülkeler

Endonezya'nın ihracatında en önemli ülke 2018 yılı verilerine göre 27 milyar Dolar ile Çin'dir. Onu 19 milyar Dolar ile Japonya ve 18,5 milyar Dolar ile ABD izlemiştir. Türkiye, 1,2 milyar Dolar ile ihracatında 24. sırada yer almıştır.

Tablo 6: Endonezya'nın İhracatında Başlıca Ülkeler

1.000 USD

Ülkeler	2016	2017	2018
Toplam	144.489.796	168.810.043	180.215.034
Çin	16.785.585	23.049.296	27.126.932
Japonya	16.101.545	17.790.812	19.479.892
ABD	16.171.284	17.810.480	18.471.771
Hindistan	10.093.804	14.083.573	13.725.676
Singapur	11.246.432	12.767.193	12.991.593
G.Kore	7.007.624	8.186.977	9.532.500
Malezya	7.112.008	8.467.527	9.436.721
Filipinler	5.270.873	6.627.222	6.825.460
Tayland	5.392.399	6.462.142	6.818.949
Tayvan	3.652.644	4.218.604	4.700.894
Viet Nam	3.045.496	3.587.475	4.583.937
Hollanda	3.254.916	4.038.084	3.898.166
Avustralya	3.199.006	2.509.185	2.800.076
Almanya	2.638.680	2.669.462	2.709.812
Hong Kong	2.144.834	2.397.924	2.559.215
Pakistan	2.018.233	2.398.093	2.467.867
İspanya	1.579.275	2.011.926	2.248.570

İtalya	1.572.184	1.937.884	1.921.238
Bangladeş	1.266.688	1.596.615	1.888.045
İngiltere	1.590.357	1.407.592	1.466.108
TÜRKİYE (24. Sırada)	1.024.070	1.168.988	1.181.874

*Kaynak: ITC Trademap

• Endonezya'nın İthalat Yaptığı Başlıca Ülkeler

Endonezya'nın ithalatında en önemli ülke 2018 yılı verilerine göre 45,5 milyar Dolar ile Çin'dir. Onu 21,4 milyar Dolar ile Singapur ve 18 milyar Dolar ile Japonya izlemiştir. Türkiye, 611,5 milyon Dolar ile ithalatında 36. sırada yer almıştır.

Tablo 7: Endonezya'nın İthalatında Başlıca Ülkeler

1.000 USD			
Ülkeler	2016	2017	2018
TOPLAM	135.652.800	156.925.130	188.711.172
Çin	30.800.449	35.767.203	45.537.815
Singapur	14.548.299	16.888.750	21.439.514
Japonya	12.984.774	15.241.424	17.976.711
Tayland	8.666.933	9.279.536	10.952.798
ABD	7.319.184	8.150.221	10.212.388
G.Kore	6.674.577	8.122.353	9.088.876
Malezya	7.200.944	8.796.733	8.602.839
Avustralya	5.260.855	6.010.020	5.825.542
Hindistan	2.872.737	4.048.553	5.016.912
S.Arabistan	2.725.033	3.167.022	4.910.728
Almanya	3.159.486	3.538.361	3.972.967
Viet Nam	3.228.402	3.228.785	3.794.630
Tayland	2.889.874	3.256.237	3.556.424
Hong Kong	1.773.784	1.837.843	2.634.565
Nijerya	1.287.967	1.289.149	2.527.457
BAE	1.316.223	2.080.213	1.862.005
Kanada	1.383.030	1.553.629	1.840.749
İtalya	1.387.283	1.570.575	1.840.383
Brezilya	2.402.380	1.958.384	1.802.544
Fransa	1.362.378	1.587.670	1.661.045
TÜRKİYE (36. Sırada)	311.154	534.121	611.525

*Kaynak: ITC Trademap

PAZAR İLE İLGİLİ BİLGİLER

• Fikri, Ticari, Sınai Mülkiyet Hakları

Her ne kadar Endonezya’da patent, ticari marka, telif hakkı, ticaret sırları, endüstriyel tasarımların korunması alanında çeşitli gelişmeler kaydedilmiş olsa da halen yeterli düzeyde bir koruma bulunmamaktadır. 2001 yılında parlamento tarafından kabul edilen patent kanununa göre patent ihlallerine uygulanan cezalar artırılmış ve anlaşmazlıkları çözmek için bir bağımsız patent komisyonu kurulmuştur. Ürünler ve üretim yöntemleri bu kanuna göre 20 yıl süreyle korunmaktadır. Endonezya’nın Telif Hakları Yasası Temmuz 2003 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Yeni yasa korsanlığa karşı caydırıcı cezalar içermektedir. Hükümet telif hakları korsanlığını önlemeye ilişkin niyetini pek çok kez dile getirmiş olmasına rağmen, bilgisayar programları, müzik kasetleri ve kitap konusundaki telif hakları korsanlığı devam etmektedir. Halen uygulamada olan Ticari Markalar Kanunu 2001 yılında yürürlüğe girmiş olup, ticari marka ihlallerine karşı çeşitli müeyyideleri içermektedir. Bu kanun ticari marka haklarını, ilk kullanım esasına göre değil ilk kim tescil ettirirse esasına göre korumaktadır. Son olarak ticari sırların Endonezya kanunları tarafından açıkça korunmadığı belirtilmelidir. Endüstriyel tasarımlar, modeller için de yeterli koruma bulunmamaktadır.

• Dağıtım Kanalları

1998-99 yıllarında IMF ile yapılan anlaşma ile dağıtım sektörünün liberalizasyonu üzerinde anlaşılmıştır. Aynı yıl hükümet toptan ve perakende dağıtımda yabancılara uygulanan bir çok sınırlamayı kaldırmıştır. İç pazarda perakende sektörü bazı bölgelerdeki birtakım sınırlamalar dışında yabancılara açılmıştır. Toptancılık sektöründe ise yabancı firmalar Endonezya içinde ürettikleri veya ithal ettikleri malları artık kendileri pazarlayabilmektedirler.

• Reklam ve Promosyon

Yeni ürünlerin tanıtımı için özellikle Jakarta ve Batı Java gibi satın alım gücünün yüksek olduğu bölgelerde yerel medya ve gazeteler kullanılabilir. Düzenlemelere göre gazeteler toplam içeriğinin ancak %35’ini reklama ayırabilmektedir. Ayrıca gazetelerin sayfa sayısı da 24 olarak

sınırlanmıştır. Bu durumda önemli gazetelerin reklam ücretlerinin yüksek olmasına yol açmıştır. Adres listelerinin doğru ve güncel olması durumunda posta ile pazarlama birçok durumda etkili olabilmektedir. Yerel pazarlama firmaları da otobüslere, duraklara ve reklam panolarına broşür, slayt, ilan, poster konulması konusunda yardımcı olabilirler. Televizyon reklamları da hızla gelişmektedir. Ülkede gazeteler, Endonezyaca, Çince veya İngilizce olarak basılmakta ve geniş kitlelerce okunmaktadır.

• Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler

Endonezyalı tüketiciler, özellikle düşük ve orta gelir grubu, fiyata ve genel ekonomik eğilimlere çok duyarlı bir yapıya sahiptirler. Bu yüzden ithalatçı firmalar genellikle kaliteden ziyade fiyata dikkat etmektedirler. Endonezya’da başarılı olmanın diğer anahtar faktörleri sabırlı olmak ve pazarda fiili olarak bulunmaktır. Ülkede bir ofis kuran veya benzeri bir temsilcilik açan firmalar satış amacıyla gelen yılda bir gelen firmalara göre daha başarılı olmaktadır. Endonezyalı tüketiciler marka bağımlılığı ve tanınırlığına önem vermektedirler

• Satış Sonrası Hizmetler

Bir pazara girişte önemli olan ve başarıyı etkileyen diğer bir kriter ise satış sonrası verilen hizmetler ve tüketicilerin desteklenmesidir. Fakat uzaklık ve maliyeti artırması nedeniyle bu konuda çeşitli sıkıntılar yaşanabilir. Her ne kadar yerel dağıtım şirketi de bu konuda yardımcı olabilse de o bölgede yerel bir ortakla anlaşılması veya bu amaçla bir hizmet sağlayıcısının kurulması daha etkili olabilir. Endonezyalı tüketiciler satış sonrası hizmetin hem yerel olarak verilmesine hem de çabuk olmasına dikkat etmektedir.

• Kamu ihaleleri

Endonezya Dünya Ticaret Örgütü’nün (DTÖ) Kamu İhaleleri Anlaşmasını imzalamamıştır. 2004 yılında yayınlanan başkanlık kararı çerçevesinde devlet ihaleleri uygulamalarının kolaylaştırılması ve şeffaflaştırılması hedeflenmiştir. Buna karşın, yeni kurallar hükümet projelerinde yerel kaynak kullanmayı ve yerel payı artırmayı desteklemektedir. Hükümetin kamu ihaleleri ile ilgili olarak üzerinde çalıştığı son karara göre inşaat ihalelerinde 100 milyar Rupiah, mal satın alma

ihalelerinde 20 milyar Rupiah ve danışmanlık ihalelerinde 10 milyar Rupiah'ın üzerindeki ihalelere yabancı firmalar katılabilecektir.

TÜRKİYE İLE TİCARET

Endonezya, Türkiye'nin de üyesi olduğu D-8 ülkeleri içindedir. D-8'in diğer üyeleri Bangladeş, İran, Malezya, Pakistan, Nijerya ve Mısır'dır. Bu organizasyon, üyelerinin sosyal ve ekonomik ilişkilerinin zenginleştirilmesine yeni bir boyut katmaktadır. D-8'in amacı, üye ülkeler arasındaki ticareti ve işbirliğini artırmaktır. İki ülke arasındaki dış ticarete ait değerler aşağıda gösterilmektedir.

- **Türkiye-Endonezya Dış Ticareti**

Tablo 8: Türkiye-Endonezya Dış Ticareti

1.000 USD

Yıl	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
2007	173.736	1.359.928	1.533.663	-1.186.192
2008	284.426	1.408.895	1.693.321	-1.124.468
2009	250.621	1.017.888	1.268.509	-767.267
2010	250.772	1.476.659	1.727.431	-1.225.886
2011	307.971	1.931.717	2.239.688	-1.623.746
2012	243.621	1.795.778	2.039.400	-1.552.157
2013	230.995	1.989.683	2.220.678	-1.758.688
2014	227.583	2.043.492	2.271.075	-1.815.909
2015	207.001	1.638.245	1.845.246	-1.431.244
2016	253.636	1.424.722	1.678.358	-1.171.085
2017	236.667	1.507.120	1.743.787	-1.270.453
2018	270.443	1.333.897	1.604.340	-1.063.454
2019	289.372	1.352.296	1.641.669	-1.062.923

Kaynak: TÜİK

Türkiye'nin Endonezya'dan tüm sektörlerde ithalatı 2018 yılına göre değerinde %1,3 oranında artışla 2019 yılında 1,4 milyar Dolar değerindedir. Türkiye'nin Endonezya'dan tüm sektörlerde ihracatı 2018 yılına göre %6,9 oranında artışla 2019 yılında 289 milyon dolar değerindedir.

Tüm mal grupları baz alındığında; Endonezya Trademap verilerine göre 2018 yılında toplam 188,7 milyar dolar değerinde ithalat gerçekleştirmiştir. Söz konusu ithalatın %0,32'sini Türkiye'den gerçekleştirmiş olup, ithalatı bir önceki yıla göre %14 oranında artışla 611,5 milyon dolar

değerine ulaşmıştır. Türkiye'nin toplam ihracatı Trademap verilerine göre 2018 yılında 167,9 milyar dolar olup, ihracatının %0,16'sını Endonezya'ya gerçekleştirilmiştir.

Tablo 9: Endonezya İthalatı-Türkiye Karşılaştırması

	1.000 Dolar		
Bütün Ürünler	2016	2017	2018
Endonezya'nın Top. Türkiye İthalatı	311.154	534.121	611.525
Türkiye'nin Dünya'ya İhracatı	142.529.584	156.992.940	167.923.862
Endonezya'nın Dünya'dan İthalatı	135.652.800	156.925.130	188.711.172

Kaynak. Trademap

• Endonezya'ya İhracatımızda Başlıca Ürünler

Tablo 10: Türkiye'nin Endonezya'ya İhracatında Başlıca Ürünler

		1.000 USD		
GTIP	GTIP Açıklaması	2017	2018	2019
	TOPLAM	236.667	270.443	289.373
84	Kazanlar, Makinalar, Mekanik Cihazlar Ve Aletler, Nükleer Reaktörler, Bunların Aksam Ve Parçaları	29.110,9	35.579,8	44.088,4
28	İnorganik Kimyasallar, Kıymetli Metal, Radyoaktif Element, Metal Ve İzotopların Organik-Anorganik Bileşikleri	24.610,0	38.415,5	38.014,0
24	Tütün Ve Tütün Yerine Geçen İşlenmiş Maddeler	18.989,1	29.006,3	33.049,3
57	Halılar Ve Diğer Dokumaya Elverişli Maddelerden Yer Kaplamaları	12.913,5	15.610,4	18.011,5
85	Elektrikli Makina Ve Cihazlar, Ses Kaydetme-Verme, Televizyon Görüntü-Ses Kaydetme-Verme Cihazları,Aksam-Parça-Aksesuarı	18.973,2	14.501,7	17.241,3
52	Pamuk, Pamuk İpliği Ve Pamuklu Mensucat	8.457,3	22.760,3	13.206,1
11	Değirmencilik Ürünleri, Malt, Nişasta, İnülin, Buğday Gluteni	4.852,0	9.597,1	12.326,1
90	Optik, Fotoğraf, Sinema, Ölçü, Kontrol, Ayar, Tıbbi, Cerrahi Alet Ve Cihazlar, Bunların Aksam, Parça Ve Aksesuarı	4.455,8	5.531,5	11.913,8
54	Sentetik Ve Suni Filamentler, Şeritler Ve Benzeri Sentetik Ve Suni Dokumaya Elverişli Maddeler	4.434,5	5.815,0	11.076,9
39	Plastikler Ve Mamulleri	4.988,7	5.482,1	8.264,8
25	Tuz, Kükürt, Topraklar Ve Taşlar, Alçılar, Kireçler Ve Çimento	9.765,6	12.017,3	8.200,8
73	Demir Veya Çelikten Eşya	4.600,2	7.446,1	7.488,8
61	Örme Giyim Eşyası Ve Aksesuarı	2.240,8	3.896,0	5.260,9
62	Örülmemiş Giyim Eşyası Ve Aksesuarı	6.805,9	5.274,9	5.260,2
87	Motorlu Kara Taşıtları, Traktörler, Bisikletler, Motosikletler Ve Diğer Kara Taşıtları, Bunların Aksam, Parça, Aksesuarı	9.026,0	9.530,3	4.636,0
27	Mineral Yakıtlar, Mineral Yağlar Ve Bunların Damıtılmasından Elde Edilen Ürünler, Bitümenli Maddeler, Mineral Mumlar	2.016,7	144,6	4.613,2
68	Taş, Alçı, Çimento, Amyant, Mika Veya Benzeri Maddelerden Eşya	3.966,9	5.924,2	4.133,1
55	Sentetik Ve Suni Devamsız Lifler	3.421,3	3.592,0	3.606,6

38	Muhtelif Kimyasal Maddeler (Biodizel, Yangın Söndürme Maddeleri, Dezenfektanlar, Haşarat Öldürücüler, Vb.)	1.311,4	1.366,0	2.485,1
94	Mobilyalar, Yatak Takımları, Aydınlatma Cihazları, Reklam Lambaları, Işıklı Tabelalar Vb., Prefabrik Yapılar	1.569,3	1.171,1	2.295,8

Kaynak: TÜİK

Endonezya ihracatımızda 2019 yılında en büyük ihracat kalekimiz 44 milyon Dolar ile “Kazanlar, Makinalar, Mekanik Cihazlar ve Aletler, Nükleer Reaktörler, Bunların Aksam ve Parçaları” ürün grubu olup sıralamayı 38 Milyon Dolar ile “İnorganik Kimyasallar, Kıymetli Metal, Radyoaktif Element, Metal Ve İzotopların Organik-Anorganik Bileşikleri” ürün grubu takip etmektedir.

• Endonezya’dan İthalatımızda Başlıca Ürünler

Tablo 11: Türkiye’nin Endonezya’dan İthalatında Başlıca Ürünler

1.000 USD

GTIP	GTIP Açıklaması	2017	2018	2019
	TOPLAM	1.506.817	1.333.898	1.352.296
55	Sentetik Ve Suni Devamsız Lifler	395.931,2	353.342,8	382.231,9
40	Kauçuk Ve Kauçuktan Eşya	178.387,4	173.562,0	129.326,2
54	Sentetik Ve Suni Filamentler, Şeritler Ve Benzeri Sentetik Ve Suni Dokumaya Elverişli Maddeler	219.494,8	161.676,1	104.833,1
15	Hayvansal Ve Bitkisel Katı Ve Sıvı Yağlar, Yemeklik Katı Yağlar, Hayvansal Ve Bitkisel Mumlar	92.162,4	54.196,2	86.795,4
48	Kağıt Ve Karton, Kağıt Hamurundan, Kağıttan Veya Kartondan Eşya	49.147,4	75.973,9	75.062,0
72	Demir Ve Çelik	735,5	2.165,9	63.798,8
47	Odun Veya Diğer Lifli Selülozik Maddelerin Hamurları, Geri Kazanılmış Kağıt Veya Karton (Döküntü, Kırpıntı Ve Hurdalar)	17.369,6	37.033,1	62.221,2
85	Elektrikli Makina Ve Cihazlar, Ses Kaydetme-Verme, Televizyon Görüntü-Ses Kaydetme-Verme Cihazları, Aksam-Parça-Aksesuarı	76.064,3	69.082,7	58.015,5
64	Ayakkabılar, Getrler, Tozluklar Ve Benzeri Eşya, Bunların Aksamı	64.520,3	58.055,3	55.106,8
84	Kazanlar, Makinalar, Mekanik Cihazlar Ve Aletler, Nükleer Reaktörler, Bunların Aksam Ve Parçaları	31.745,5	26.323,4	36.476,4
87	Motorlu Kara Taşıtları, Traktörler, Bisikletler, Motosikletler Ve Diğer Kara Taşıtları, Bunların Aksam, Parça, Aksesuarı	40.383,5	43.084,6	30.064,8
80	Kalay Ve Kalaydan Eşya	24.506,9	26.614,2	26.594,5
38	Muhtelif Kimyasal Maddeler (Biodizel, Yangın Söndürme Maddeleri, Dezenfektanlar, Haşarat Öldürücüler, Vb.)	36.308,7	33.325,6	20.271,1
39	Plastikler Ve Mamulleri	36.083,6	28.473,0	19.565,7
23	Gıda Sanayiinin Kalıntı Ve Döküntüleri, Hayvanlar İçin Hazırlanmış Kaba Yemler	6.018,3	8.228,0	18.616,1
32	Debagatte Ve Boyacılıkta Kullanılan Hülasalar, Tanenler, Boyalar, Pigmentler, Vernikler, Macunlar, Mürekkepler, Vb.	18.259,9	16.855,9	16.141,6

62	Örülmemiş Giyim Eşyası Ve Aksesuarı	15.290,5	14.450,5	13.214,7
73	Demir Veya Çelikten Eşya	5.938,9	9.642,9	13.051,8
92	Müzik Aletleri, Bunların Aksam, Parça Ve Aksesuarı	8.451,5	8.452,5	10.478,3

Kaynak: TÜİK

Endonezya ithalatımızda 2019 yılında en büyük ihracat kalekimiz 382 milyon Dolar ile “Sentetik ve Suni Devamsız Lifler” ürün grubu olup sıralamayı 129 milyon Dolar ile “Kauçuk ve Kauçuktan Eşya” ürün grubu takip etmektedir.

• İki Ülke Arasında Ticaretin Altyapısını Oluşturan Anlaşma ve Protokoller

Tablo 12: Protokoller

Anlaşma Adı	İmza Tarihi	RG Tarih ve No'su
Ticaret Anlaşması	14/09/1959	29/09/1964, 11819
Ekonomik ve Teknik İşbirliği Anlaşması	18/12/1982	19/06/1983, 18082
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması	25/02/1997	10/05/1998, 23338
Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması	25/02/1997	15/02/2000, 23965
VII. Dönem KEK Protokolü	18/09/2008	19/01/2009, 27115

AB-ASEAN STA müzakerelerinin 4 Mayıs 2007 tarihinde başlamasının ardından ülkemiz ile ASEAN arasında STA müzakerelerinin başlatılması hususunda 12 Haziran 2007 tarihinde girişimde bulunulmuştur. Öte yandan, ASEAN ile AB arasında 4-5 Mayıs 2009 tarihlerinde Siem Reap'ta yapılan “ASEAN-AB Ekonomi Bakanları Toplantısı” sırasında iki örgüt arasında yürütülen STA görüşmelerinin dondurulması kararı alınmıştır. Bunun üzerine ülkemiz AB'nin bu konuda benzer bir karar almasını beklemeksizin, ekonomik büyüklük açısından öne çıkan ASEAN ülkelerinden Singapur, Malezya, Endonezya, Tayland, Vietnam, Filipinler ve Brunei nezdinde ikili STA müzakerelerinin başlatılması yönünde 2009 Temmuz ayı sonunda girişimde bulunulmuştur.

Bu çerçevede, Türkiye ile Endonezya arasında imzalanması muhtemel bir “Kapsamlı Ekonomik Ortaklık Anlaşması”nın (KEOA) etkilerini incelemek üzere kurulan “Ortak Çalışma Grubu”nun

(OÇG) hazırlık mahiyetindeki ilk toplantısı 9-10 Mart 2010 tarihlerinde Ankara’da gerçekleştirilmiştir. Toplantı sonucunda, Endonezya tarafı ile “Mal Ticareti, Hizmet Ticareti, Yatırımlar ve İkili Ekonomik İşbirliği” hususlarını da içeren altı bölümden oluşacak ortak bir raporun hazırlanması konusunda mutabakata varılmıştır. Türkiye-Endonezya Ekonomik ve Teknik İşbirliği Karma Komisyonu” (KEK) 8. Dönem Toplantısı 11-12 Ekim 2017 tarihlerinde Cakarta’da gerçekleştirilmiştir.

• İhracat Potansiyeli Olan Başlıca Sektörler

Buğday unu, zeytinyağı, zeytin, domates salçası, kuru ve sert kabuklu meyveler, tütün, yaş meyve ve sebze gibi tarım ürünlerinin yanında, sanayi ürünleri olarak demir çelik ürünleri, değirmen makineleri, gıda işleme, paketlenme makine ve ekipmanları, tekstil makineleri, ağaç işleme makineleri, inşaat malzemeleri, mermer, halı, seccade ve savunma sanayi ürünleri gibi ürünlerde Endonezya potansiyel bir pazardır.

• Türkiye-Endonezya Yatırım İlişkileri

2015 yılında ülkeye 20,2 milyar dolar tutarında doğrudan yabancı yatırım girişi yapılmıştır. 2016 yılında 3,7 milyar dolar doğrudan yabancı yatırım girişi yapıldığı tahmin edilmektedir. 2016 yılında Türkiye tarafından Endonezya’ya 5 milyon dolar değerinde doğrudan yabancı yatırım girişi yapıldığı tahmin edilmektedir. (TCMB-Ödemeler Dengesi İstatistikleri)

• İki Ülke Arasında Ticarete Karşılaşılan Sorunlar

Ülkemiz menşeli buğday ununun ithalatında Endonezya tarafınca, 17.11.2008 tarihi itibarıyla anti-damping soruşturması başlatılmış olmakla beraber, söz konusu soruşturma tamamlanarak, uygulamaya alınmamıştır. Diğer taraftan, Endonezya Sanayi Bakanlığı Standardizasyon Merkezi tarafından un ithalatında, Endonezya’daki mevcut standartlara uygunluğu gösteren SNI sertifikası aranmaktadır. Söz konusu sertifikanın alınabilmesi için söz konusu merkez elemanlarının üretim tesislerini yerinde incelemesi gerekmektedir. Anılan belgenin alınması minimum 2-3 aylık bir süreye ihtiyaç göstermektedir.

Ürünler itibariyle kabul edilebilir azami kalıntı, aflatoksin ve ağır metal oranları düzenlemede yer almaktadır. Menşe ülkenin söz konusu ürünler için uyguladığı güvenlik kontrol sisteminin Endonezya tarafından tanınması veya iki ülke arasında muadiliyet anlaşmasının yapılması durumunda bu uygulamaya müracaat edilmemektedir.

Gıda ürünleri ithalatında, ithalat öncesi ithalatçı tarafından mal bazında Sağlık Bakanlığı'ndan alınan ML (Overseas Mark) uygulaması devam etmekte olup, bu uygulama ithalat prosedürünü zaman olarak uzatmaktadır.

İhracatçılarımızın karşılaştığı diğer bir sorun ise ithalatta gümrük vergilerinin hesaplanmasında asgari birim fiyat uygulamasıdır. Bu uygulamadaki belirsizlikler ihracatımız için engel oluşturmaktadır. Uygulama ile ithalatta alınan gümrük vergileri miktarı artırılmaktadır.

Endonezya'ya yönelik gıda ürünleri ihracatımızda, ithalatçılar tarafından malın İslami esaslara göre hazırlandığını ve işlendiğini gösterir Helal Sertifikası talep edilmektedir. Helal Sertifikası ithalat sırasında aranan zorunlu bir belge olmamakla birlikte, ürünün ülke içi pazarlamasında çok önemli bir belge niteliğindedir. Endonezya'da anılan belge Endonezya Ulema Konseyi Değerlendirme Kurulu'nca verilmektedir. Belgenin alınabilmesi için üreticinin müracaatını müteakip Konsey uzmanlarınca üretim tesislerinde gözetim yapılması gerekmektedir. Bu süreç ihracatçılarımıza ilave yük getirmektedir. Ticari anlaşmazlık halinde, firma alacaklarının yasal olarak takibi ve anlaşmazlıkların halli oldukça uzun zaman almaktadır. Bu itibarla ödeme şekli firmalarımız açısından önem arz etmektedir. Firmalarımız bu hususu dikkate almalıdır. Endonezya'daki mevcut düzenlemelere göre, firmalarımızın dolandırılmaları durumunda, şahsen adli mercilere takip için müracaat etmeleri gerekmektedir. Şahsi müracaat olmaması durumunda takip yapılamamaktadır. Polis araştırması ise çok uzun zaman almakta ve sonucu sınırlı olmaktadır. Bu ülke ile ticari ilişkilerde, karşılıklı temas önemli bir unsurdur. Uzakdoğu'da bölge içi ticaretin ağırlığı, navlun fiyatları, pazar hakkında ihracatçımızın yeterince bilgi sahibi olmaması ve kısa vadeli bakış açısı ihracatımızın önündeki diğer engellerdir.

• İki Ülke Arasındaki Müteahhitlik İlişkileri

Ticaret Müşavirliğimizin kayıtlarına göre ülkede inşaat üstlenmiş Türk firması bulunmamaktadır. Endonezyalı müteahhitlik firmaları Ortadoğu ve Güneydoğu Asya ülkelerinde de faaliyet göstermekte olup Ortadoğu ülkelerinde Türk firmaları ile işbirliğine olumlu yaklaşmaktadırlar. Endonezya'da konut ve altyapı inşaa ve yenilemesine ihtiyaç önümüzdeki dönemlerde de artarak devam edecektir. Bu konuda yoğun talep bulunmaktadır. Endonezya'da özellikle konut sektöründe deneyimli yerli firmalar faaliyet göstermekte olup avantajlarını ucuz işgücünden almaktadırlar. Türk firmalarının diğer ülkelerde avantaj sağladığı Türk işgücünden bu ülkede yararlanması imkanı sınırlıdır. İnşaat ve teknik müşavirlik sektörü yabancı sermaye sahipliğinin sınırlandığı sektörlerdir.

Enerji santralı, köprü gibi yüksek teknoloji gerektiren projelerde yabancı müteahhitlik ve teknik müşavirlik firmalarına iş imkanı bulunduğu meslek teşekküllerince ifade edilmektedir. Ayrıca, aşağıda adresi verilen Endonezya Müteahhitler Birliği ve Müşavirler Ulusal Birliği ile ülkemizdeki muadil kuruluşların iş birliğini geliştirmeleri iki ülke firmaları arasında bağlantı kurulmasını sağlayacaktır.

• İş Konseyi

Türk – Güneydoğu Asya İş Konseyi bünyesinde faaliyet gösteren Türk- Endonezya İş Konseyi bugüne kadar bir İstanbul'da ve iki adet Cakarta'da olmak üzere toplam üç ortak toplantı düzenlemiştir. Konsey'in karşı kanadı ile ilişkilerin yeterince gelişmemesi sonucu ikili faaliyetler 2006 yılına kadar kısıtlı kalmış ancak KADIN (Cakarta Sanayi ve Ticaret Odası) bünyesinde Konsey karşı kanadının yeniden yapılanması sonucunda sonraki dönemde yoğun bir programla çalışmalarını sürdürmeye başlamıştır. Uzun dönemde enerji, inşaat, otomotiv yan sanayi, gıda ve gıda makineleri, inşaat malzemeleri sanayinde iş birliği imkanları bulunmaktadır.

GENEL ÜLKE DEĞERLENDİRMESİ

IMF tahminlerine göre Endonezya'nın 2030 yılına kadar dünyanın beşinci büyük ekonomisi olacağı tahmin edilmektedir. Ülkenin güçlü yönleri arasında genç ve kalabalık nüfus, zengin doğal kaynaklar, disiplinli mali politikalar, düşük kamu borcu, küresel finansal krize dirençli bankacılık sistemi, istikrarlı uluslararası ilişkiler faktörleri sıralanmaktadır.

Ülkenin zayıf yönleri arasında ise döviz kuru dalgalanmalarına ve dış şoklara karşı kırılganlığı, Malezya ve Tayland gibi bölge ülkeleriyle karşılaştırıldığında altyapısının eksikliği, emtia ihracatına özellikle Çin'e olan aşırı ihracat bağımlılığı ve yüksek derecede gelir dağılımı eşitsizliği faktörleri sıralanmaktadır.

Endonezya dünyanın en kalabalık Müslüman nüfusunu barındıran ülkedir. Yaşanan iç karışıklıklara rağmen, kaynak zenginliği nedeniyle ekonomisi ayakta kalabilmektedir.

Türkiye için sağlık, tarım ve tarıma dayalı endüstriler, eğitim, lojistik, telekomünikasyon, jeotermal enerji, enerji ekipmanı, altyapı, inşaat ve inşaat malzemeleri, gıda gibi sektörlerde önemli potansiyel bulunduğu düşünülmektedir.

PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR

• Ticareti Etkileyen Kültürel Faktörler

Uzun vadeli kişisel ilişkilerin oluşturulması hayati önem taşımaktadır. Endonezya iş kültüründe ilişkiler saygı ve güven temeli üzerine oturtulur. Sunuş malzemenizin ve şirket tanıtım broşürünüzün Bahasa diline tercüme edilmesi gerekmektedir. Ayrıca, resmi bütün temasların bu dilde yapılması gerekir. Bu dilin kullanımı reklamlarda ve yayınlarda zorunludur. Devlete ait kurumlarda İngilizce konuşulsa dahi, toplantılarda Bahasa dili konuşulmaktadır. Ancak toplantılarda İngilizce bilen tercümanlar bulunmaktadır.

Kartvizitlerinizi renkli ve kabartmalı yapmanız iyi bir hareket olacaktır. Endonezyalılar bu tür süslü kartvizitleri sevmektedirler. Kartınızın bir yüzünün Bahasa diline tercüme edilmesi iyi bir izlenim

birakacaktır. Kartvizitinizi sağ elle ve alıcının yüzüne doğru gelecek şekilde uzatmaya gayret ediniz. Toplantılarda Endonezyalı katılımcıların çok az şey konuştuklarını göreceksiniz. Bu suskunluk olumsuz bir şekilde yorumlanmamalıdır. Katılımcılar grupları ile oybirliğine ulaşana kadar suskun kalacaklardır. Ayrıca Endonezyalılar yumuşak bir şekilde konuşma eğilimi içindedirler. Aynı şekilde hareket etmek için siz de gayret ediniz. Endonezya iş protokolüne göre herhangi bir soruya cevap verecek kişinin saygılı bir şekilde duraksaması beklenmektedir. Bu süre 10-15 saniye kadar sürebilir. Başarılı bir konuşma yapabilmek için Endonezyalıların kendilerinden üstün, aşağıda veya eşit statüde bir kişiyle görüşüp görüşmediğini bilmesi gereklidir. İnsanlar genellikle statünüzü öğrenene kadar kendilerini rahatsız hissederler. Eğer cevap verecek kişi kasten sorunuza cevap vermiyorsa, bu “hayır” demenin başka bir yoludur. Endonezyalılar bilmedikleri bir soruya genelde cevap vermemektedirler.

- **Pasaport ve Vize Uygulaması**

Endonezya’ya girmek isteyen tüm ziyaretçiler geçerli bir pasaport bulundurmak zorundadırlar. İki çeşit vize uygulaması vardır. İlk gruptaki vizeler diplomatik ve resmi vizelerdir. İkinci gruptaki vizeler transit vizeleri, iş ziyareti vizeleri, sosyo-kültürel ziyaretler için vizeler ve geçici vizeleri içermektedir. Avrupa Birliği üyesi ülkeler, ABD, Kanada, Avustralya, İskandinavya ve ASEAN pasaportu taşıyanlar dışında herkesten vize istenmektedir. Irian Jaya’yı ziyaret edebilmek için Göçmen Bölümünden özel izin almak gerekmektedir. Türk vatandaşları için diplomatik, hizmet ve hususi pasaport hamilleri 14 güne kadar olan seyahatlerinde vizeden muaftır. Umumi Pasaport hamilleri vizeye tabidir.

Çalışma saatleri :	07:30-16:00
Kamu	(Pazartesi-Cuma)*
Özel	09:00-17:00
	(Pazartesi-Cuma)*
Bankalar	09:00-15:00
	(Pazartesi-Cuma)*
Mağazalar	10:00-22:00
	(Pazartesi-Pazar)

KAYNAKLAR:

-Ticaret Bakanlığı

-Trademap

-TÜİK

-İhracatçı Birlikleri Kayıtları